

شرح

صد کلمه

از کلمات قصار امیر المومنین

تألیف:

خاتم المحدثین

مرحوم حاج شیخ عباس قمی (ره)

تحقیق و تصحیح:

علی عبدالحمیدی

قمی، عباس، ۱۲۵۴ - ۱۳۱۹. Qomi, Abbas

سرشناسه

نهج البلاغه، برگزیده، شرح

عنوان قرارداد

شرح صد کلمه از کلمات قصار امیرالمؤمنین (ع) // تالیف عباس قمی؛ علی عبدالحمیدی.

عنوان و نام پدیدآور

قم: چاپکو، ۱۳۹۸.

مشخصات نشر

۱۶۰ ص: ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.

مشخصات ظاهری

۲۰۰۰۰ ریال 978-622-95518-2-0

شابک

فیفا

وضعیت فهرست نویسی

کتاب حاضر نخستین بار تحت عنوان "صد کلمه قصار مولی امیرالمؤمنین علیه صلوات الله الملك الامین در باب مختار از حکم آنحضرت" توسط کتابفروشی علمیه اسلامیة در سال ۱۳۴۴ منتشر شده است و سپس در سالهای مختلف با عناوین متفاوت توسط ناشران مختلف نیز منتشر شده است.

یادداشت

کتابنامه.

یادداشت

صد کلمه قصار مولی امیرالمؤمنین علیه صلوات الله الملك الامین در باب مختار از حکم آنحضرت.

عنوان دیگر

علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - کلمات قصار

موضوع

Quotations -- Ali ibn Abi-talib, Imam I, 600-661

موضوع

علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه - نقد و تفسیر

موضوع

Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah -- Criticism and interpretation

موضوع

عبدالحمیدی، علی، ۱۳۶۲ -

شناسه افزوده

علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه، برگزیده، شرح

شناسه افزوده

Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah

شناسه افزوده

۴۲۳/۳۸۸BP / ۱۳۹۸ق

رده بندی کنگره

۲۹۷/۹۵۱۵

رده بندی دیویی

۵۶۰۲۵۲

شماره کتابشناسی ملی

انتشارات چاپکو
شماره مجوز ۱۳۶۵۱

عنوان کتاب: ..... شرح صد کلمه از کلمات قصار امیرالمؤمنین (ع)

نویسنده ..... مرحوم حاج شیخ عباس قمی (ره)

تحقیق و تصحیح ..... علی عبدالحمیدی

ناشر: ..... چاپکو

نوبت و سال چاپ: ..... ۱۳۹۷ - اول

چاپ: ..... اصل

تیراژ: ..... ۱۰۰۰ جلد

قطع و تعداد صفحات: ..... رقعی / ۱۶۰

قیمت: ..... ۲۰۰۰۰ ریال

ISBN: 978-622-95518-2-0

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۵۱۸-۲-۰

بسم الله الرحمن الرحيم

www.Ketab.ir

فهرست مطالب

۹	..... مقدمه
۲۹	..... کلمه ۱: ابزار ریاست
۲۹	..... کلمه ۲: اعتدال در دوستی ها و دشمنی ها
۳۰	..... کلمه ۳: نیکی به بازماندگان دیگران
۳۲	..... کلمه ۴: روش نابود کردن بدی ها
۳۳	..... کلمه ۵: جهل و خواری
۳۴	..... کلمه ۶: نشانه کمال عقل
۳۵	..... کلمه ۷: روش برخورد با دشمن
۳۷	..... کلمه ۸: روش استفاده از نعمت ها
۳۸	..... کلمه ۹: راه درمان ترس
۳۹	..... کلمه ۱۰: صدقه راه نزول روزی
۴۱	..... کلمه ۱۱: راه بی نیازی
۴۱	..... کلمه ۱۲: استفاده از فرصت ها
۴۳	..... کلمه ۱۳: خود پسندی و محرومیت ها
۴۵	..... کلمه ۱۴: آئین دوست یابی
۴۷	..... کلمه ۱۵: ضرورت عمل کردن به روایات
۴۸	..... کلمه ۱۶: تحمل مشکلات و سختی ها

- کلمه ۱۷: بهترین عمل‌ها. ۴۹
- کلمه ۱۸: برترین پارسایی و زهد. ۵۰
- کلمه ۱۹: بزرگترین عیب. ۵۱
- کلمه ۲۰: فقرزدایی. ۵۳
- کلمه ۲۱: ضرورت یاد مرگ. ۵۴
- کلمه ۲۲: ره‌آورد حلم و بردباری. ۵۶
- کلمه ۲۳: امدادهای الهی و حفظ انسان. ۵۷
- کلمه ۲۴: والاترین دانش. ۵۸
- کلمه ۲۵: ارزش همانند شدن با خوبان. ۵۹
- کلمه ۲۶: غفلت دنیاپرستان. ۶۱
- کلمه ۲۷: آینده دردناک ستمکاران. ۶۲
- کلمه ۲۸: آثار شوم بخل‌ورزی و حسادت. ۶۳
- کلمه ۲۹: تأثیر عوامل زیست محیطی در سلامت. ۶۵
- کلمه ۳۰: ارزش دوراندیشی. ۶۶
- کلمه ۳۱: غضب و ویرانی. ۶۷
- کلمه ۳۲: مومن و ارزش حکمت. ۶۸
- کلمه ۳۳: روش زندگی با مردم. ۷۰
- کلمه ۳۴: اقسام مردم و دنیا. ۷۱
- کلمه ۳۵: برتری تجربه پیران از قدر تمندی جوانان. ۷۱
- کلمه ۳۶: ضرورت یاد مرگ. ۷۲
- کلمه ۳۷: احتیاط در فرستادن پیک‌ها و نامه‌ها. ۷۴

- کلمه ۳۸: توصیف زهد و پارسایی..... ۷۵
- کلمه ۳۹: ارزش دعا، صدقه و زکات دادن..... ۷۶
- کلمه ۴۰: ارزش پشیمانی و زشتی غرور..... ۷۷
- کلمه ۴۱: ارزیابی عمل‌ها..... ۷۸
- کلمه ۴۲: بدترین دوست..... ۷۹
- کلمه ۴۳: در حسادت و بیماری..... ۸۰
- کلمه ۴۴: فلسفه احکام الهی..... ۸۱
- کلمه ۴۵: طمع ورزی و بردگی..... ۸۲
- کلمه ۴۶: شناخت عظمت پروردگار..... ۸۴
- کلمه ۴۷: ره‌آورد عفت و شکرگذاری..... ۸۵
- کلمه ۴۸: امیدواری در سختی‌ها..... ۸۷
- کلمه ۴۹: قدرت و عیب‌پوشی..... ۸۸
- کلمه ۵۰: راه بی‌نیازی..... ۹۰
- کلمه ۵۱: شناخت عالم آگاه..... ۹۱
- کلمه ۵۲: روش خواستن..... ۹۲
- کلمه ۵۳: دگرگونی روزگار و شناخت انسانها..... ۹۵
- کلمه ۵۴: راه آسایش..... ۹۶
- کلمه ۵۵: ارزش قناعت و خودکفایی..... ۹۶
- کلمه ۵۶: ارزش تخصص و تجربه..... ۹۸
- کلمه ۵۷: راه خودسازی..... ۹۹
- کلمه ۵۸: ره‌آورد شوم حرام‌خواری..... ۱۰۰

- کلمه ۵۹: روش برخورد با فتنه‌ها. ۱۰۲
- کلمه ۶۰: روانشناسی جاهل. ۱۰۳
- کلمه ۶۱: ارزش اینار اقتصادی. ۱۰۴
- کلمه ۶۲: دوستی با احمق هرگز. ۱۰۴
- کلمه ۶۳: ارزش‌های اخلاقی. ۱۰۶
- کلمه ۶۴: ره‌آورد شوم دین‌گریزی. ۱۰۷
- کلمه ۶۵: روش برطرف کردن نیازهای مردم. ۱۰۸
- کلمه ۶۶: ضرورت اطمینان به وعده‌های الهی. ۱۰۹
- کلمه ۶۷: صبر و پیروزی. ۱۱۰
- کلمه ۶۸: راه شناخت عاقل و احمق. ۱۱۲
- کلمه ۶۹: آفات اموال. ۱۱۳
- کلمه ۷۰: توجه به فناپذیری. ۱۱۵
- کلمه ۷۱: اخلاق تهیدستان و توانگران. ۱۱۶
- کلمه ۷۲: نقش روحیات در تن آدمی. ۱۱۷
- کلمه ۷۳: ضرورت عبرت گرفتن. ۱۱۸
- کلمه ۷۴: قناعت و بی‌نیازی. ۱۲۰
- کلمه ۷۵: سرانجام خوشی‌ها. ۱۲۱
- کلمه ۷۶: ضرورت شناخت دنیا. ۱۲۲
- کلمه ۷۷: تلخی‌ها و شیرینی‌های دنیا. ۱۲۳
- کلمه ۷۸: نقش سخن در شناخت انسان. ۱۲۴
- کلمه ۷۹: شیرینی آزار زن. ۱۲۶

- کلمه ۸۰: مشکلات انسان ۱۲۸
- کلمه ۸۱: ضرورت عمل‌گرایی ۱۳۰
- کلمه ۸۲: ارزش مشورت ۱۳۲
- کلمه ۸۳: ضرورت موقعیت‌شناسی ۱۳۳
- کلمه ۸۴: بی‌توجهی به بدی بدکاران ۱۳۵
- کلمه ۸۵: راه اصلاح دنیا و آخرت ۱۳۷
- کلمه ۸۶: زشتی سستی و سخن‌چینی ۱۳۷
- کلمه ۸۷: یاد قیامت و آمادگی ۱۳۹
- کلمه ۸۸: پرهیز از ادعاهای علمی ۱۴۱
- کلمه ۸۹: ره‌آورد شوم هواپرستی ۱۴۲
- کلمه ۹۰: ضرورت رازداری ۱۴۴
- کلمه ۹۱: حیاء و عیب‌پوشی ۱۴۶
- کلمه ۹۲: روش یاری کردن مردم ۱۴۷
- کلمه ۹۳: نرم‌خویی و کامیابی ۱۴۹
- کلمه ۹۴: ارزش صبر و خطر بی‌تابی ۱۵۱
- کلمه ۹۵: پرهیز از مواضع اتهام ۱۵۲
- کلمه ۹۶: نادانی و دشمنی‌ها ۱۵۳
- کلمه ۹۷: ارزش یقین ۱۵۴
- کلمه ۹۸: زشتی دنیای حرام ۱۵۵
- کلمه ۹۹: تلاش در انفاق اقتصادی ۱۵۶
- کلمه ۱۰۰: پرهیز از زر اندوزی ۱۵۸

شرح حال مؤلف رضوان الله علیه

در سال ۱۲۹۴ هجری قمری در منزل کربلایی محمد رضا قمی فرزند ابوالقاسم، در شهر مقدس قم، کودکی دیده به دنیا گشود. کودک را عباس نام نهادند. وی سال‌های کودکی و نوجوانی را در کنار خانواده سپری نمود، و تا سال ۱۳۱۶ هجری قمری در شهر مقدس قم نزد اساتید بزرگ آن زمان همچون آیت‌الله میرزا محمد ارباب و دیگران به تحصیل علم پرداخت و سطوح فقه و اصول را نزد ایشان فراگرفت. در سال ۱۳۱۶ هجری قمری راهی شهر نجف گردید که در آن دوره مرکز علمای حاذق زمان بود. عباس در نجف به محضر اساتید بزرگی همچون محمد کاظم یزدی مشرف شد و درس فقه را نزد ایشان فرا گرفت. در همان ایام ملازمت محضر پر فیض «شیخنا الأجل الأعظم» عالم ربانی و محدث صمدانی «خاتم الفقهاء والمحدثین» مجسمه تقوا و فضیلت، حاج میرزا حسین نوری طبرسی را برگزید. آیت الله میرزا حسین نوری طبرسی در سال ۱۳۱۴ هجری قمری از سامرا به نجف باز گشته بود.

معرفی او به این استاد فرزانه توسط یکی از روحانیون هم دوره‌اش مرحوم آقا شیخ علی قمی انجام گرفت.^۱ با آن که شاگردان شایسته دیگری همچون: شیخ آقا بزرگ تهرانی و آقا شیخ علی قمی در محضر آن محدث عالی مقام حضور می‌یافتند، رابطه مرحوم محدث قمی بیش از دو شاگرد دیگر بود. لذا بیشتر تحت تأثیر استاد گران قدرش مرحوم حاجی نوری و ملکات فاضله و خصال برجسته و فضل و علم بسیار او و نیز شایستگی ذاتی و تلاش و کوشش مداوم خود، به مراحل عالی از علم و عمل رسید. بیشتر اوقات خود را با آن مرحوم در بهره‌گیری از محضرش و استنساخ مؤلفات وی و مقابله و تصنیف بعضی مکتوبات او صرف نمود و به راستی در کسب بسیاری از علوم و فضایل وام‌دار آن عالم ربانی است.

در سال ۱۳۱۸ قمری به حج بیت الله الحرام مشرف و به زیارت قبر حضرت رسول اکرم ﷺ موفق گردید. پس از انجام این فریضة الهی، به ایران و قم مراجعت نموده، پس از اندکی تأمل و زیارت مرقد حضرت معصومه علیها السلام و دیدار پدر و مادر، به نجف اشرف بازگشت و تا پایان زندگانی استاد «سال ۱۳۲۰ هـ» از محضرش بهره برد. در اواخر عمر استاد، به افتخار دریافت اجازه^۲ از او مفتخر شد و از

۱. به نقل از عالم بزرگوار مرحوم شیخ آقا بزرگ تهرانی در کتاب «نقباء البشر».

۲. مرحوم حاج ملاعلی واعظ خیابانی تبریزی در کتاب «علماء معاصرین» (صفحه ۱۸۱) به نقل از شرح حال مرحوم محدث به قلم خودش چنین نقل می‌کند:

«در خلال استفاده من از آن بزرگوار، استجازه نمودم که مرا به روایت مؤلفات اصحاب - رضی الله عنهم - اجازه مرحمت فرماید. پس به من منت گزارده و در اواخر ایام حیاتش، مسألت مرا قبول فرموده، اجازه دادند که مؤلفات اصحاب را قدیماً و حدیثاً در تفسیر و حدیث و فقه و اصولین و غیرها، از آن چه اجازه دارد، روایت آن‌ها را به طرق معهوده او از مشایخ عظام - که در خاتمه مستدرک مشروحاً مذکور است و برای او صحیح است - از برای من نیز اجازه دادند که روایت کنم.»

علمایی همچون مرحوم سید حسن صدر صاحب «تکملة أمل» و میرزا محمد ارباب صاحب «الأربعین الحسینیة» و دیگران نیز به دریافت اجازه موفق گردید. آشنایی و تحقیق و تتبع او در علم حدیث و نیز دقت و امانت در نقل آن به جایی رسید که لقب «ثقة المحدثین» برآورنده او گردید و به عنوان «محدثی» مورد اعتماد و ثقة شناخته شد و هنوز هم فرزندان و بیت محترمش، بدین نام، نامور و مفتخرند.

آن مرحوم تا سال ۱۳۲۲ قمری در نجف اشرف اقامت داشت. در این سال به ایران بازگشت و در قم سکنی گزید. در آنجا به کارهای علمی خویش اشتغال ورزید و به بحث و تألیف همت گماشت.

هنگامی که آیه الله حاج شیخ عبدالکریم حایری به درخواست علمای قم جهت سر و سامان دادن به حوزه علمیه وارد قم شد، حاج شیخ عباس قمی یکی از معاونان و یاوران او بود که با دست و زبان، او را تأیید می نمود و سهم بسزایی در این کار داشت.

در سال ۱۳۲۹ از قم برای دومین بار به حج بیت الله الحرام توفیق یافت. سه سال بعد، یعنی در سال ۱۳۳۲، عازم مشهد مقدس شده، مدت دوازده سال در آنجا مجاور گردید و به طبع نشر بعضی از مؤلفات خود پرداخت و به تصنیف کتبی دیگر دست زد. در این ایام، نه تنها زمستان ها به زیارت عتبات عالیات ائمه عراق توفیق می یافت، برای بار سوم نیز به سفر حج موفق شد که با کشتی بود و مدت شش ماه به طول انجامید. پس از این سفر بود که نام «حاج عباس قمی» زبان زد خاص و عام گردید.

در ایامی که به همدان مسافرت می‌کرد، با عالم ربّانی آخوند ملا علی معصومی همدانی حشر و نشر داشت.

در سال ۱۳۴۱ قمری، در مشهد، درس اخلاق ارائه می‌کرد. قریب هزار نفر از طلاب و علما در مدرسه میرزا جعفر به درس او حاضر می‌شدند و هر درس قریب سه ساعت طول می‌کشید.

در دوران اقامتش در مشهد، با عالم کامل و زاهد وارسته و متوسّل واصل و نادره روزگار مرحوم آیه الله آقامیرزا مهدی اصفهانی اعلی الله مقامه و نیز با عارف سالک و عالم ربّانی مرحوم حاج شیخ حسن علی اصفهانی نخودکی آشنایی و صمیمیت خاصی داشت. منابر او در مشهد از شهرت خاصی برخوردار بود و مستمعین با علاقه تمام و برای استفاده و بهره‌گیری از سخنان او پای منبرش جمع می‌شدند.

محدث قمی در اواخر عمر، در سال ۱۳۵۲ ق از مشهد به نجف مسافرت کرد و تا پایان عمر در مجاورت بارگاه مولایش امیر مؤمنان علیه السلام رحل اقامت افکند. در طول دوران عمر، به سوریه و لبنان و شهرهای آن همچون بعلبک و صور و نیز به هندوستان سفر کرد. در این مسافرت‌ها با شخصیت‌هایی همچون مرحوم علامه سیّد عبدالحسین شرف الدین و مرحوم آیه الله محسن امین عاملی ملاقات و حشر و نشر داشت.